

DISSERTATIO ACADEMICA,
DE
SIMPLICITATE,
IN SIGNI ORNATUS
VIRTUTE.

CUJUS
PARTIS POSTERIORIS

PARTICULAM PRIOREM

CONS. AMPL. FACULT. PHIL. IN REG. ACAD. ABOENS^I,

Publico examini subjiciunt

ALEXANDER INGMAN,

Philosophiae Magister,

&

ADAMUS JOH. TAMMELANDER,

Stipendiarius Regius, Tavastensis.

In AUDITORIO MAJORI Die XIX Junii

An. M D D C C L X X X I V .

ABOÆ,

Impressa apud Viduam Reg. Acad. Typogr. J. C. FRENCKELL.

§. V.

Generaliter in parte hujus Dissertationis priore de *Simplicitate*, in omni ornatu observanda, egimus; nunc, quæ ejus in primis in dicendo sit vis & indoles, ulteriorius inquiremus. In omni nempe oratione, quæ supra vulgarem aslurgat, sive de cætero prosaica sit, sive metrica, quidam adsit ornatus, oportet, qui pulcritudine & svavitate sua audientium vel legentium animos ad se alliciat sibique conciliet (*a*); qui si nimius & a re alienus adpareret, vitio utique habetur. Simplicitatis igitur laus est cavere, ne redundans nimis atque monstruosus evadat, sed modica illa & bene consentiente pulcritudine commendetur, quæ caussam unamquamque pro diversa ejus indole & consilio maxime deceat. Nam quæ utilitatis caussa dicuntur, non tantum quantum ea quæ voluptatem & delectationem audientium petunt, adparatum & ornatum recipiunt (*b*). Quare omnia liberiora Poëtis quam Oratoribus sunt, teste QUINCTILIANO (*c*). In optimis illo-

(*a*) QUINCTILIANUS *Inst. Orat. Lib. VIII. Cap. III.* "Sed ne causæ quidem hand parum confert idem hic orationis ornatus. Nam qui libenter audiunt, & magis attendunt & facilius credunt, plerumque ipsa delectatione capiuntur, nonnunquam admiratione auferuntur."

(*b*) *Id. l. c.* Illud observatione dignius, quod hic ipse ornatus pro materia genere debet esse variatus. Atque, ut a prima divisione ordinar, non idem demonstrativis, & deliberativis, & judicialibus causis conveniet. Namque illud genus ostentationi compositum, solam petit audientium voluptatem; ideoque omnes dicendi artes aperit, ornatumque orationis exponit. *Conf. Lib. X. Cap. I.*

(*c*) *Ibid. Lib. VIII. Cap. VI.*

illorum scriptis, ejusmodi haud raro reperire licet fictio-
nes, similitudines, eumque verborum splendorem, ut ab
Oratoribus si adhiberentur, tisum merito excitarent. Num
eiusmodi descriptio, qualem excidii Trojani Virgilius in
secundo Aeneidos libro dedit, in concione ad urbis ali-
cujus expugnationem delineandam ab oratore sine tadio
& offensione adhiberi posset? & num aliquid necessitatis
causa narranti cum eodem Virgilio dicere licet

*Postera Phœbea lustrabat lampade terras
Humentemque aurora polo dimoverat umbram (d).*

Cum enim docemus vel svademos, omnes inutiles di-
gressiones, affectatos flores & sesquipedalia verba evitare
necessariae est prudentiae (e). Ornatus vero omnis, vel
ipsis rebus inest, a dicente allatis, internamque orationis
vel poëmatis indolem & structuram spectat, vel verbis,
& circa externam eorum faciem atque vestitum versatur
(f). Dicitur non tantum a tropis, similitudinibus, reli-
quisque figuris, nec non a verbis exquisitis & nitidis,
sed etiam a varietate rerum, copia argumentorum &
sententiarum, omniumque partium callida & prudenti
coagmentatione & ordine. Si autem ista varietas, ista
que copia justos excedit limites, nimisque artificiose com-
posita adparet oratio vel poëma, exsors omnino est pro-
bae & laudabilis illius simplicitatis, cuius tam in eloquen-
C 2 tia,

(d) Aeneidos Lib. IV. v. 7. 8.

(e) QUINCTILIANUS I. c. In illo vero plurimum erroris, quod
ea, quæ Poëtis (qui & omnia ad voluptatem referunt, & plurima ver-
tere etiam ipsa metri necessitate coguntur) permissa sunt, convenire
quidam etiam prese putant.

(f) Itid. Lib. XI. Cap. I. Ornatus omnis non tam sive, quam
rei cui adhibetur, conditione constat: nec plus refert quid dicas, quam
quo loco. Sed totum apte dicere, non elocutionis tantum genere con-
stat, sed est cum inventione communis. Nam si tantum habent etiam
verba monumentum, quanto res ipsæ majus?

tia, quam in poesi indolen & vim explicare promissimus. Ad quam igitur rem persequendam eo ordine progedemor, ut primum de ea simplicitate, quæ res spectat, & ad inventionem pertinet, deinde vero de ea, quæ in verbis observanda est, & elocutioni competit, paucis dicamus.

§. VI.

Simplicitatis, quæ res spectat, prima virtus est *unitas*. Sive docere, sive mouere, sive delectare volumus, maximi est momenti, ut non nisi una sit causa, sub qua omnia quæ dicuntur, ut partes comprehendantur, & ut unum sit consilium ad quod obtinendum omnia condant (^a). Plures enim & diversæ causæ simul non possunt lucide satis & copiose proponi, cum eorum pluralitas oratorem tam arctis circumscrivat limitibus, ut non nisi leviter unamquamque attingendi ei superfit facultas. Itiusmodi autem oratio ad captum plebis minime adtemperata est, quæ, ut rem percipiat & memoria teneat, illam quoad omnes partes lustrare & contemplari suo quodam jure vult. Absurde igitur agunt, qui materiam aliquam, quæ vel ad virtutis vel ad religionis doctrinam perti-

(a) SULZER Allg. Theorie der Schönen Künste, voc. Einheit. Dasjenige, wodurch wir uns viel Dinge als Theile eines Dinges vorstellen. Sie entsteht aus einer Verbindung der Theile, die uns hindert einen Theil als etwas Ganzes anzusehen. Viele auf einem Tische neben einander stehende Gefäße, die man bloss zum Aufbewahren dahn gesetzt hat, haben keine Verbindung unter einander; man kann jedes für sich, als etwas Ganzes betrachten: hingegen haben die verschiedenen Räder und andere Theile einer Uhr eine solche Verbindung unter einander, das eines allein, von den übrigen abgesondert, nichts Ganzes ist, sondern ein Theil von etwas anderm. Also ist in der Uhr Einheit; in den auf einem Tische zusammengestellten Gefäßen aber ist keine Einheit.

QUINTILIANUS Inst. Orat. Lib. VI. Cap. V. Illud dicere satis habeo, nihil esse non modo in orando, sed in omni vita prius consilio.

pertinet, proposituri, tot & tam diversas simul causas sibi explicandas suscipiant, ut non solum se ipsos confundant, verum etiam auditores turbent & obruant. Haud parvi quoque refert, unum & certum aliquid esse illud, ad quod credendum & agendum, audientes flectendi & persuadendi sint, ejusque finem omniumque inter se partium confessionem per totam elucere orationem (*b*). Quod si duo aut plura, dicenti obversentur consilia, fit, ut argumenta ad diversa tendentia, animos eorum qui audiunt, dividant, ut non eo impetu & vi, ac si unum esset, ad rem amplectendam, fidemque illi praebendam, ferantur. Præterea nimis fatigatur mens, attentionem suam ad plura & diversa simul intendendo, nec raro ambigit, quo istam præcipue vertat, certo quodam Oratoris consilio, bene non percepto.

*Est aliquid, quo tendis & in quod diriges arcum,
An passim insequeris curvas testaque lutoque.*

Si quis populum alias segnem ad grave aliquod bellum suscipiendum persuadere velit, in eadem oratione ei non enitendum, ut hic potius quam ille eligatur imperator; (nisi spes belli bene gerendi, summi alicujus atque Cælbellini Imperatoris virtute laudanda, ei præficiendi, confirmari queat). Una tantum & simplex sit quæstio; an sit bellum gerendum? Alio postea tempore de Imperatore constituendo agatur (*c*). Potest enim in eam incide

C 3 dere

(*b*) HOME. *Elements of Criticism Vol. I. ch. I. p. 35.* It is required in every work, that like an organic system, it have its parts orderly arranged and mutually connected, bearing each of them a relation to the whole, some more intimate, some less, according to their destination.

(*c*) Simplex enim causa, etiam si varie defenditur, non potest habere plus uno, de quo pronuntietur: atque inde erit status causa, quod & orator præcipue sibi obtinendum, & judex spectandum maxime intelligit. In hoc enim causa consistet. QUINCTILIANUS *I. c. Lib. III. Cap. VI.*

dere suspicionem orator, quod non tam salutem civitatis, quam honorem imperatoris querat; adeoque eorum offendit studia, qui de summa re alioquin ei ad stipulaturi, alii favent imperatori. Quod ad genus dicendi attinget Epidicticum, hujus unitatis servandæ ratio jubet, ut non nisi unam personam, saepe non nisi unam vel virtutem vel rem gestam una oratione celebret. Plurium quidem personarum virtutes & merita passim attingere interdum licet; id autem tam caute fiat, oportet, ut una tamen semper sit, ad quam omnia referantur, quæque attentionem & admirationem audientium præcipue in se vertat, & ut omnia quæ de aliis dicantur, vel minora suis sint meritis, vel ad ejus laudem augendam consentiant (*d*). Solus igitur quasi exstet, appareat & fulgeat heros, quem celebrandum sumissimus, cæterorum virtutes meritaque suo splendorcē quasi obscurans. Duorum hominum laudes eadem oratione æqualiter ornatae, haud fecus audientium animos distrahunt, eoque ipso sibi invicem nocent, ac spectantium mentes, diviso quasi sensu, debilius afficiuntur, si pulcrorum hominum duorum effigies, in eadem tabula juxta se invicem positæ, quam si sola unius, contemplationi subjiciatur. At non tantum personas, verum etiam virtutes eorum & præclara facta singula, laudibus efferre solemus. Cum igitur Orator hæc vel illa audientibus vel legentibus sigillatim ut exempla sistere vult, digna quæ admiremur & imitemur; cavidum illi docimus, ne plures facile virtutes aut facta plura, præsertim quæ non ex eodem genere sint, vel quæ minus inter se consentiant, sibi celebranda sumat. Destruitur enim unitas causæ & consilii, cum non unum sit,

(*d*) HOME l. c. Vol. III. ch. XXIII p. 289. We find more entertainment in biography, where the incidents are connected by their relation to one person, who makes a figure and commands our attention.

fit, quo singula referantur, & cuius gratia omnia dicantur. Sic liberalitatis laudes explicanti, parsimonia simul non est collaudanda: & bonitatem celebrans, justitiam simul extollere non debet, nisi in quantum illa sine hujus adjunctione vel existere vel intelligi non potest. Neque auxilium, quod Camillus Romæ a Barbaris obsecræ acculit, summis elatiori laudibus, cætera ab eo præclare facta in eadem oratione latius perseQUI conemur. Una virtus, unumquodque factum egregium, ingenio fœcundo sufficientem sane dicendi materiam præbet, ita ut frustra ad opes aliunde petendas excurrere studeat. Unum insuper idemque procemium, eadem argumenta, idem epilogus ad plures & diversas res, ægre potest simul apte applicari.

In poëmatibus Epicis magna cum jactura hanc sèpe desideres unitatem; de qua in illis observanda omnino tenendum est, ut una tantum unius res gesta ita narretur & celebretur, ut ejus & principium & medium & finis distincte adpareat (*e*). Quod fit, cum omnia quæ commemorantur, mores, facta, & casus, vel ab una & communis causa fluunt, ut in Iliade Homeri, ab ira Achillis, vel ad unum & communem eventum tendunt, (fundamentum scilicet imperii Romani jaciendum), ut in Æneide Virgilii (*f*). Poëtæ igitur incipiendum ab earum re-

rum

(*e*) ARISTOTELES de Poët. cap. XXIII. Circa unam sint fabulae actionem, totam illam & perfectam, quæ principium habeat, medium & finem; quo ipsa (ut spectandi animal unum & totum) propriam audienti suamque excitet voluptatem.

HOME l. c. ch. XXIII. p. 292. I have given the foregoing example of a plan crow-ned with success, because it affords the clearest conception of a beginning, a middle, and an end, in which consists unity of action. And indeed stricter unity cannot be imagined than in this case. Conf. VOSSIUS Inst. Poët. Lib. I. cap. IV. §. III.

(*f*) HOME l. c. p. 297. Upon the whole, it appears, that all the facts in a historic fable, ought to have a mutual connection by

tum descriptione, quæ quasi fundamentum & rationem in se contineant actionis: deinde cognoscenda præbeantur adminicula vel obstacula, quæ in persequenda actione occurrerunt: ac in fine tandem explicitur eventus rei. Hinc omnibus immorans, exquisitam sentit mens voluptatem, cum in continua quasi serie rerum cum ultimo eventu connexarum, a principio ad finem usque, sine ulla interruptione progredi ei licet. Cum autem ad causam omnia suam referre cogitur, plus quidem fatigatur; quod tamen non impedit quominus in utroque casu unitas conservetur, quod & ex *Iliade* & *Aeneide* patet: licet non tam facile in illa, quam in hac (g). Huic unitati oppositum est illud vitium, quod committunt, qui aut a pluribus diversis causis res deducentes, aut ad plures & diversos eventus illas referentes, duas vel plures uno poemate comprehendunt fabulas (b). Hæc autem unitas æque essentialis (ut loquuntur) poëmatibus est dramatis ac epicis, & ejusdem fere indolis. Hæc majorem qui-

---

their common relation to the grand event or catastrophe. And this relation, in which the unity of action consists, is equally essential to epic and dramatic compositions.

(g) *HOME* l. c. p. 294. In the *Aeneid*, the hero, after many obstructions, brings his plan to perfection. The *Iliad* is formed upon a different model: it begins with the quarrel betwixt Achilles and Agamemnon; goes on to describe the several effects produced by that cause; and ends in a reconciliation. Her is unity of action, no doubt, a beginning, a middle and an end; but inferior to that of the *Aeneid* &c.

(b) *ARISTOTELES* l. c. cap. VIII. Peccare omnes vici sunt porta illi, quicunque Herculeida, i. e. labores Herculis, Theseida, i. e. actiones Thesei, & ejusmodi poëmata fecerunt.

HOME l. c. p. 294. If unity of action be a capital beauty in a fable imitative of human affairs; a double action must be a capital defect, by carrying on together two trains of unconnected objects. -- Ariosto is quite licentious in this particular; he carries on at the same time a plurality of unconnected stories.

quidem admittunt amplitudinem, ita ut una unius res gesta, eaque tota & absoluta, narretur. In illis autem una tantum unius actio repræsentatur (*i*). In utroque tamen genere, omnia ad unum tendant eventum, unaque sit persona, quæ nostram in se maxime vertat attentionem, & cui in primis faveamus. Sic Tragœdiam unitate gaudere simplicemque esse ducimus, cum non nisi unus sit nodus unaque catastrophe (*k*); cum nihil in quatuor prioribus actibus geratur, quod in quovis aut aliquo eorum commode finiri possit, nec cum ultimo actu cohæreat (*l*); (semper enim suspensus & in eventum intentus teneri debet spectator, donec omnia quasi concurrent, actionemque finiant;) cum de unius tantum personæ fortuna ita quasi participemus, ut omnia, quæ ceteræ agunt, ejus causa facta esse cernamus (*m*). Nimis igitur im-

D

ple-

(*i*) VOLTAIRE Poët. Liv. III. chap. V. p. 199. Une longue histoire ne sera plus intéressante, parcequ' elle ne sera plus vive, parce que tout sera écarté du moment de la décision, qui est le seul que j' attends. Je ne suis venu à la comédie pour entendre l' histoire d'un héros, mais pour voir un seul événement de sa vie.

(*k*) Je tiens donc & je l'ai déjà dit, que l'unité d' action consiste en l'unité d' intrigue & en l'unité de peril. PIERRE CORNEILLE.

(*l*) I. e. p. 296. A play analyzed, is a chain of connected facts, of which each scene makes a link. Each scene, accordingly, ought to produce some incident relative to the catastrophe or ultimate event, by advancing or retarding it. If no incident be produced, such a scene, which may be termed barren, ought not to be indulged, because it breaks the unity of action: a barren scene can never be intitled to a place, because the chain is complete without it.

(*m*) VOLTAIRE I. e. p. 201. Q' on lise nos meilleures tragédies françoises, on trouvera toujours les personnages principaux diversément intéressés; mais ces intérêts divers se rapportent tous à celui du personnage principale, & alors il y a unité d' action. Si au contraire tous ces intérêts différens ne se rapportent au principal Acteur, si ce ne sont pas des lignes, qui aboutissent à un centre commun, l' intérêt est double, & ce qu' on appelle action de théâtre, l' est aussi.

plexa atque viciosa habetur tragœdia, cum multitudo quædam eventorum ea contineatur, & cum plures sint personæ quarum partibus æque favemus. Illius vitii nomine reprehenditur Tragœdia PETRI CORNELII *le Cid* inscripta; hoc ejusdem *Cinnam* aliquantulum peccare dicit VOLTAIRIUS (n). Quamquam eandem atque *Athaliam* JOHANNIS RACINE, inter simplicissimas recentiorum numerandas esse, idem existimet (o).

Quoad unitatem temporis & loci, poëmata dramatica ab epicis aliquatenus differunt. Quamquam enim certos hujus rei describere limites difficile est; volunt tamen quoad illa, actionem unius diei spatio terminari, & ita in eodem loco, ut spectator omnia quæ aguntur commodè videre possit, peragi debere: verisimilitudine actionis id postulante (p). Licet non immerito in nostris fabulis, qui, choro plerumque rejecto, actus multo quam veteres magis divellimus, loci in primis unitatem in actibus diversis, minus superstitione quam olim observandam esse, viri perspicaces monuisse videantur. In Epico autem carmine potest actio & longiori temporis spatio, pluribusque divisa locis perfici (q).

Eadem hæc unitas in poëmatibus Lyricis id præcipue involvit, ut non nisi unus sit affectus, qui per totam

(n) *L. c. Liv. V.* p. 292.

(o) *L. c. chap. II.* p. 270. Les pieces simples ont beaucoup plus d'art & de beauté que les pieces implexes. Rien n'est plus simple que l'*Oedipe* & l'*Electre* de Sôphocle, & ce sont avec leur défauts, les plus belles pieces de l'antiquité. *Cinna* & *Athalie*, parmi les modernes, sont je crois, fort au dessus de l'*Electre* & de l'*Oedipe*.

(p) *Qui en un lieu, qu'en un jour un seul fait accompli
Tienne jusqu'à la fin le théâtre rempli.*

BOILEAU.

Conf. VOLTAIRE l. c. chap. V.

(q) *HOME l. c. ch. XXIII.*

tam dominetur Odam; qui, quamquam plures & varii in eadem saepe occurrere solent, esse tamen aliquis eorum praeceps debet, cui ceteri subjecti quasi pareant, & ad quem fortius excitandum & augendum conducent. Natura nempe affectuum ea est, ut si plures eorum æque fortes in animo simul excitare velimus, se invicem tollant ac diminuant, & in quantum alter animum fortius occupat, in tantum debilitetur & extinguatur alter (*r*). Hanc regulam ab Horatio in Odis suis accurate observatam fuisse, viri docti diligenter docuerunt.

§. VII.

Hanc Simplicitatis virtutem, alia proxime consequitur, in eo consistens, quod omnia argumenta, fabulæ, digressiones, quæ poëma vel orationem variandi, eoque ipso ornandi gracia adduntur, manifestam cum ipsa causa habent cognationem, illi accurate consentiunt & inter se invicem apte & facile connecti possunt (*a*). Cum varietas uberrimus sit ornatus fons, permulti adeo illam avide & imprudenter appetunt, ut simplicitatem observandi necessitatis penitus obliviscantur. Cavere volentes ne iisdem semper rebus adferendis, audientibus vel legentibus tædiosi evadant, in aliud incident vitium; et tam longinus enim & alienis locis, argumenta & ornamenta sua arcessunt, ut nec cum causa bene omnia consentiant, nec inter se apte cohæreant;

Delphinum silvis appingunt, fluetibus aprum (*b*).

D. 2.

In,

(*r*) HOME l. c. Vol. I. ch. II. part. V. *Emotions and Passions.*

(*a*) HOME l. c. ch. IX. Where the train is composed of connected objects, the succession is quick; for it is so ordered by nature that the mind goes easily and sweetly along connected objects.

(*b*) HORATIUS de Art. Poët. v. 30

In utrovis autem casu æque ægre afficitur mens. Res cædem & uniformes, si in dicendo sæpe occurant, potestatem vires exferendi & exercendi suas, animo non præbent, & sic tedium creant: nimia argumentorum & rerum a dicente allatarum varietate, animus distractatur, nimis fatigatur, & in cursu perceptionum suarum retardatur, ab una re ad alteram saltibus quasi progredi coactus (c). Quod si inter res uniformes & varias in dicendo ita mediam teneamus viam, ut in iis, quæ similes sint, aliquam diversitatem, inter diversas autem cognationem & nexus perspiciant auditores, simplicitate se commendat oratio vel poema, & facile percipitur, jucundus nos afficit (d). Ubi nulla adest varietas, inopia inge-

(c) *LOCKE ap. HOME l. c. p. 397.* The mind, as has been observed is so constituted, "that it can by no effort break off the succession of its ideas, nor keep its attention long fixt upon the same objects."

HOME l. c. p. 400. On the other hand the succession must be slow, where the train is composed of unconnected objects, which finding no ready access to the mind, require time to make an impression. &c.

SULZER Allg. Theorie der Schönen Künste, vœc. Mannichfaltigkeit. "Diese Mannichfaltigkeit aber, die gefallen soll, muß sich in Gegenständen finden, die eine natürliche Verbindung unter sich haben. Es ist eben so verdrießlich, jede Minute des Tages eine neue, mit den vorhergehenden nicht verbundene Beschäftigung zu widersholen. Eine beträchtliche Sammlung einzelner, unter sich gar nicht zusammenhengender Gedanken, deren jeder schön und wichtig wäre, würde ein Buch von großer Mannichfaltigkeit des Inhalts ausmachen, das Niemand lesen könnte. Darum muß ein Faden seyn, an dem die Menge der verschiedenen Dinge so aufgezogen sind, daß, nicht eine willkürliche Zusammensetzung, sondern eine natürliche Verbindung unter ihnen sey."

(d) *HOME l. c. p. 418.* By this constitution it is equally adapted to the acquisition of knowledge, which results chiefly from discovering resemblances among differing objects; such occupation, even abstracting from the knowledge we acquire, is in itself delightful, by preserving a middle rate betwixt too great uniformity and too great variety.

ingenii proditur; ubi nimia & aliena, judicii aut nullius aut faltem non satis acuti & exculti judicamus auctorem fuisse. At hæc rem in dicendo variandi ratio, pro indeole materiæ differt. In orationibus pragmaticis non tantum ac in cæteris a varietate quæramus ornatum, quia rerum quas proponunt vel utilitatis vel necessitatis habentes rationem, officio quodam ad attendendum adstringimur. In docendo igitur & persuadendo, nullas aut faltem raras & breves ab ipsa caussâ faciamus digressiones; eam enim rem, cuius clariorem lucem & maiorem certitudinem sibi propositum iri exspectant auditores, ægre suis oculis subductam ferunt; nec e tam diversis & longinquis locis nostra ducamus argumenta, ut in iis combinandis multum nos torquere opus sit; quoniam omnia, quæ artem quandam redolent, fidem minuunt; nec amœnioribus immoremur; quoniam ea qua imaginationem ferunt, & mentem quadam voluptate afficiunt, ab ejusmodi seriis gravibusque rebus, quæ in agendo ab oratore dicuntur, audientium animos abalienare possunt (*e*). Syasurus ad utilem rem suscipiendam, poëticas narrations & plura ejusmodi ornamenta, si adhibeat orator, num ad aliquod propositum, quod eorum quodammodo adversatur utilitati, amplectendum, idem apud callidos efficere valebit auditores, ac si validis & ad fidem faciendam aptis & movendi caussâ fortiter exaggeratis utatur rationibus? Summopere igitur eo in casu eniten-

D 3 dum

(*e*) *QUINTILIANUS* *i. t. Lib. V. cap. VIII.* Pars altera probationum, quæ est tota in arte constatque rebus ad fidem faciendam appositis, plerunque aut omnino negligitur, aut levissime attingitur ab iis, qui argumenta velut horrida & confragosa vitantes amœnioribus locis desident; neque aliter quam *ii*, qui traduntur a poëtis gusto cujusdam apud *Lotophagos graminis*, & *Sirenum* cantu deliniti, voluptatem saluti prætulisse; dum laudis falsam imaginem persequuntur, ipsa propter quam dieitur, victoria cedant.

dum oratori, ut omnia quæ dicit, causam suam auditorum semper quasi spectandam sistant oculis, & a re nata esse, bene consentire, ex animo profluere sincero, utilitatemque præ se ferre videantur (*f*). Genus dicendi epidicticum, ut delectationem præcipue nec non admirationem querit, ita majorē a varietate ornatum desiderat; quare omnes ingenii artisque vires ostendere licet. At hoc non obstat, quominus simplicitas etiam heic in tantum observari debeat, ne in una eademque persona facta & virtutes laudemus, quæ sibi invicem vel sint contrariae vel illi personæ non proprie competant. Quare Achillem celebrantibus, nec laus clementiae & comitatis, nec præstantia bonarum literarum & artium nobis extollenda est; neque in laudanda Ciceronis eloquentia, bonorum corporis & fortunæ, si qua fuissent, mentionem inferendam putamus. Facta igitur & argumenta personæ atque rei apta, iisque digna eligamus (*g*). Itaque non consultissime illustris *Telemachi* Auctor, pulchritudinem Calypsus descripturus, illam tam longam depingere videtur, ut toto capite cæteras nymphas supereminaret, eodem modo ac grandis ilex ramos suos supra circumiacentes arbores extollit. Probe etiam tenendum, ut occasione convenienter dicamus ita ut vilia & humilia gravibus, hilaria tristibus, jocosa seriis non immisceamus. Nulli enim sunt intolerabiliores, quam qui humili serpere & tur-

gere

(*f*) *Id. l. c. Lib. VII. cap. II.* Ordo quoque rerum aut assert aut detrahit fidem: multo scilicet magis, res prout congruunt aut repugnant. Sed hæc nisi in complexu causarum non deprehenduntur; Querendum tamen semper, quid cui connectatur & quid cui consentiat,

(*g*) *Id. l. c. Lib. IX. Cap. I.* Nam cum sit ornatus orationis varius & multiplex, convenientque alius alii: nisi fuerit accommodatus rebus atque personis, non modo non illustrabit eam, sed etiam destruet, & vim rerum in-contrariam vertet. Conf. *HORATIUS de Art. Poet. v. 1--22.*

gere simul videantur, aut qui lacrimas & cachinnum simul petant (*b*).

Quid magis nos offenderet, quam ex ore Iphigeniæ cum sacrificanda ducitur, rebus jocosis & hilaribus exornatum cùm patre Agamemnonne colloquium audire? Quid magis ridiculum occurrit, quam Allegoria ita, quæ a tragico quodam Italo ANDRIENO adhibita est, & ut monstrum a VOLTAIRIO in sua Poëtica citatur (*i*)?

Poëmata epica & dramatica, episodiis, digressionibus, aliisque ornamentiis, in primis variari & ornari solent, ut ipsa causa, absentia quadam interveniente, rursus gravior occurrat. Si autem illa a re aliena, nimis longe arcessita, & per vim quasi illata sint, ut nec cum ipsa actione, aliquam habeant connexionem, nec inter se cohærent, vitiosa & noxia esse omnes poëticæ artis scriptores testantur (*k*); quare HORATIUS negat rem ita va-riandam,

Ut placidis coëant immixta, non ut

Ser-

(*b*) Quid enim prodest esse verba & latina & significantia & nitida figuris etiam numerisque elaborata, nisi cum iis, in quæ judecim duci formarique volumus consentiant? Si genus sublime dicendi parvis, in causis, parvum limatumque grandibus, lœtum tristibus, lœnè asperis, minax supplicibus, submissum concitatis, trux atque violentum jucundis adhibeamus? *QUINCTILIANUS* *l. c.*

(*i*) *Liv. II. Cap. IX.* Que l'arc en ciel soit l'archet du violon du firmament; que les sept planetes soient les sept notes de notre musique; que le temps batte exactement la mesure; que les vents jouent de l'orgue.

(*k*) *ARISTOTELES* *l. c. cap. IX.* Fabulam episodicam dico, in qua episodia, *i. e.* ornamenti aliunde adiecta, alia post, alia esse, sequi conseq̄ui, neque verisimile neq̄ue necesse est; ita ut nexum habeant nullum. Ac tales fabulae, conficiuntur, a malis quidem poëtis, ob ipsorum inscitiam. *Conf. VOSSIUS Inst. Poët. Lib. I. cap. IV. §. 2--11.* nec non *HOMÈ* *l. c. Vol. III. ch. XXIII. p. 276. 277. Vol. I. ch. I. p. 35. 36. 37.*

Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
 Incepis gravibus plerumque & magna professis
 Purpureus late qui splendeat, unus & alter
 Assuitur pannus: cum lucis & ara Dianæ
 Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros
 Aut flumen Rhenum aut pluvius describitur arcus.

Omnia episodia omnesque digressiones aliquam in ipsa fabula habeant rationem, cur adhibeantur & sint ab ea quasi nata. Cum Virgilius, in illorum usu prudentissimus, Historiam captæ Trojæ exponit, placet; quoniam illa adferenda narratione protectionis suæ rationem Aeneas reddit. At ejus in *Georgicorum Libro primo* digressio ad describenda & exaggeranda prodigia, quæ ad mortem Cæsaris obtigerunt, nec non Aeneas in *Aeneidos libro sexto* ad inferos descensus, ob connexionis absentiam, reprehenditur a sagaci critico Domino HOME, qui etiam *Horatium*, tragœdiam PETRI CORNELII, ob idem taxat vitium (*l*).

Quod ad affectus attinet, tenendum ut illi & rei sint proprii & sibi conformes. In carminibus Lyricis, ubi iis in primis est locus, sedulo cavendum, ne repugnantibus, nec nimis diversis, unum istum qui dominaturus sit, variare & cumulare conetur. Illi mutuo se tollunt; hi se invicem minuant. Gravis enim & vehemens sensus, cum nos sermè invasit, totum implet animum, atque in suo ita tenet dominio, ut ægre ulli alii illum invadendi locum præbeat: quare respuit omnes alienos motus, statum suum præsentem mutare volentes, & eos solum admittit, qui ejusdem sunt indolis, quod illi conservando & augendo inserviunt (*m*). Itaque cum aliquem

ad

(*l*) *I. c. p. 36, 37, 39.*

(*m*) HOME *I. c. ch. II. p. 195.* Though ideas seldom start up in the mind without connection, yet ideas which correspond to the

ad commiserationem flectere volumus, benevolentia, amoris, nec non doloris adhibeantur sensus; & in ira excitanda, odium, superbia, vindictæque cupido multum valent. Fugienda autem sunt omnia, quæ in contrarias animum trahant partes. Sicut quædam pharmaca certis in corpore excitandis motibus, alii iisdem sedandis; ita quædam perceptiones & rerum imagines certis in animo sensibus movendis, aliæ iis sedandis intervint. Quare eas eligi & adhiberi oportet, quæ rei propriæ sint & nostro interviant consilio.

§. VIII.

Ut ornatus porro a *copia* etiam argumentorum & rerum dicitur, ita ne hæc nimis abundans evadat cave-re Simplicitatis tertium est officium. In eo in primis Orator & Poëta Philosopho præstant, quod argumenta non nude & simpliciter proponunt, sed eadem amplificando & exaggerando efficiunt, ut majorem in animum audi-entium vim exferant, facilius percipiantur & firmius memoria teneantur. At haud raro grandes esse cupientes, tumoris & vanæ jactationis se reos faciunt, & tantum abest, ut laudem atque admirationem, quas expetunt, consequantur, ut potius offenditionem & tedium audi-entium sibi conflare soleant. Cujus vitii effugiendi causa,

— — Medium semper tenuere beati.

Orator, cum docere ei propositum sit, qui mul-tum & subtiliter in partiendo, & justo copiosius in explicando versatur, duo gravia vitia committit (a).

E

IIIQ

---

present tone of mind are readily suggested by any slight connection. By this means, for a favorit opinion are always at hand, while we often search in vain for those that cross our inclination . . . .

(a) Non enim in omnes partes eam (*orationem*) secabo, quarum

Hlo enim memoriam auditorum onerat atque obtruit, hoc tritam fastidiosamque rem quamque reddit. Præterea Orator eo ipso Auditorum diffidere ingenio, ac nimia hæc cura illorum ignorantiae & hebitudinis tollenda causa adhibita esse videtur. Quare magnopere peccant haud pauci, qui in re narranda vel explicanda, ubi incipere & ubi finire oporteat, nesciunt, nec ea, quæ per se clara sunt, prætermittere, probe norunt. Haud minus inepti censendi sunt, qui, dum persuationem elicere conantur, ingentem argumentorum numerum undique congerere, eaque alia aliis accumulare soleant. Nam quæ maximi sunt ponderis, cæterorum multitudine ita extenuantur atque teguntur, ut nec fatis appareant, nec vim suam exserere queant (*b*). Silva quidem eorum comparanda est Oratori; non tamen ideo, ut omnia ab eo adhibeantur; sed ut delectus eorum fieri queat. Rejiciat igitur omnia otiosa & superflua, & tot modo adhibeat, quot consilium suum requirit. Si enim nulli Artifices pluribus utuntur adminiculis & instrumentis, quam quibus opus suum perficere valeant, quam inepte id ab Oratore fit? Tantum abest, ut fides inde augeatur, ut minuatur contra, cum ipse Orator de re sua non satis certus videtur; quare omnes ingenii, artisque vires ad se fallendos eum adhibuisse, facile existimant Auditores.

Cum in laudando versamur, aliquanto copiosiores esse nobis licet. Homines enim plerique magis proni sunt, ad eam rem, quæ utilitatis specie se commendat amplectendam, quam ad eam, quæ honestatem præfert,

---

ambitiose a quibusdam numerus augetur. Sed maxime necessarias attingam. *QUINCTILIANUS* *i. c. Lib. VIII. c. III.*

(*b*) *i. c. c. V.* Densitas (argumentorum scilicet & sententiarum) obstat invicem, ut in satis omnibus fructibusque arborum nihil ad justam magnitudinem adolescere potest, quod loco, in quem creset, caret.

fert, præferendam; quare de hac fortius persuaderi volunt. De cætero virtutes & facta egregia, si ea placere, animumque audientium afficere volumus, exornata, amplificata, nec non exaggerata esse debent. Modus tamen & delectus quidam obliterandus est. Qui justos in laudando excedit limites, adulatio[n]is nec non ostentationis se suspectum reddit Orator; invidiaque haud segnis eum, qui supra modum effertur, comitari solet. Et ut ea, quæ magnam in mente excitant voluptatem, fastidium & satietatem facilime afferunt, modicum in exornandis & amplificandis virtutibus vel factis esse, ratio simplicitatis syadet (c). Quam ob rem in laudando viro illustri, non omnes, quibus ornatus fuit, virtutes, nec omnia quæ fecit, commemoremus, sed præcipua tantum, & illi propria (d: nec si grandia sint, vanis additamentis & ornamentis, obtegamus. Nuda enim ea conspicere amamus. Quis Imperatorem gestis rebus magnis clarum, vel ideo, quod modesti & sinceri sit animi, vel quod belle canere valeat, nisi irrideri velit, laudet? Quæ res ejusmodi sunt, ut servo etiam mercenario competere possint. At Imperatoris laudi fortitudo, magnanimitas, prudentia & facta, quæ civitatis salutem munierunt, propria sunt. Si quis magnanimum illud Reguli factum, Africam atroces pro salute patriæ subituri cruciatus lubenter reversi, sum-

E 2

mis

(c) CICERO de Oratore Lib. III. cap. XXV. Difficile enim est dicere quenam causa sit, cur ea, quæ maxime sensus nostros impellunt voluptate, & specie prima acerrime commovent, ab iis celerrime fastidis quodam & satietate abalienemur. - - - Quin etiam gustatus, qui est sensus ex omnibus maxime voluptarius, quique dulcedine præter sensus commovetur, quam cito id, quod valde dulce est aspernatur, ac respuit.

(d) Quæramus optima, nec protinus se offerentibus gaudemamus: adhibeatur judicium inventis, dispositio probatis. Delectus enim rerum verborumque agendum est, & pondera singulorum examinanda. QUINTILIANUS l. c. Lib. X. cap. III.

mis efferens laudibus, qui magna licet apud Romanos honore & auctoritate fruiturus, atque conjugis, liberorum, amicorum precibus lacrimisque revocatus, patria & bonis relictis, fidem tamen & officium præstare maluit, hujus rei fortius exaggerandæ causa, inepte adderet, occasionem quoque ludos publicos spectandi & convivia magnifica paulo post futura frequentandi, sibi sua profectione ademisse: nonne ejusmodi conatus exaggerandi non solum superfluus, sed etiam ridiculus eslet?

Episodia & digressiones, quæ in poematis tam Dramaticis quam Epicis, nimis longæ cerebræque occurunt, illud secum ferunt incommodi, quod legentes vel spectantes, tam longe ab ipsa causa deflectere haud raro cogant, ut ad eam magna cum difficultate reverti valeant. Et si res post breviorem absentiam gravior reddit, per longiorem memoria elabitur & ignota evadit: ita etiam tenendum in Tragoedia, quæ Epopœia brevior esse debet, hæc episodia & digressiones rariores esse brevioresque oportere. In utraque si modum egrediantur, usque ad deformitatem crescit poëma (e). Sæpius igitur non adhibendæ sunt, quam ipsius actionis illustranda ratio vel longior mora id exigere videtur (f). Tribus plures personæ simul colloquentes, longaque eorum colloquia, & subtile dissertations simplicitati Tragœdiæ etiam obstare videntur. Illa enim distrahunt & confundunt audientes, hæc fastidium gignunt.

In

(e) ARISTOTELIS l. c. cap. IX. Dum certamina quedam conscribunt, fabulamque extendunt supra id quod ferat, *episodio impotius inserto*, sèpenumero distorquere coguntur, quod ex ordine est.

(f) This purpose of an episode demands the following conditions: it ought to be well connected with the principale action: it ought to be lively and interesting: it ought to be short: and a time ought be chosen, when the principale action relents. HOME l. c. Vol. III. ch. XXII. p. 277.

In poëmatibus Lyricis, in primis iis, quibus vehementem aliquam animi commotionem exprimere volamus, nimia copia simplicitati maxime officit. Fortem & vehementem animi motum non diu continuare posse, a natura affectuum satis constat. Si igitur Orator vel Poëta in eo exaggerando justo amplior est, motum non modo non augebit, sed etiam vim ejus minuet, cum non, ubi mens acerrime commota est, finire sciat. *Nihil citius inarescit quam lacrimæ:* Quare HORATIUS, quoties vehementissimus etiam brevissimus est, & abrupte *Odas* suas haud raro finire solet. In sensibus enim exprimendis lenibus aliquanto copiosiores esse & interdum narrationes aliasque ejusmodi res inserere licet, donec novas quasi recuperare vites valuerit mens, ex *Elegiis OVIDII* patescere putamus. In omnibus insuper orationibus vel poëmatis affectus pro argumenti indole sapient, parciusve commovendi sunt. In Tragœdia major & frequentior, quam in Epopœia eorum est usus; in fadendo major quam in docendo. Quare non sine magna cautela & prudentia iis uti oportet. Melius est non laudari, quam irrideri. Non possumus sine offensione atque fastidio eos audire Oratores, qui semper affectus excitare, quamquam nec ipsa res id ferat, nec auditores illis concipiendis præparaverint, & perpetuis exclamacionibus aures nostras lacerare solent. Qui cum idoneas ad eos excitandos rationes invenire non valent, cœlum terramque, Superos & Acheronta, minas lacrimasque, objurgationes consolationesque stolidè commiscent. Tandem hanc addam observationem, quod neque *varietas* neque *copia* præceptis ullis ita plene disfiniri queat, ut simplicitate exacte satisfiant, quam laudamus; quod ab uniuscujusque gustu & judicio magis pendet (g): ea tamen, quæ vires animi hu-

---

(g) *QUINTILIANUS* 4. c. cap. XI. Cujus rei observatio judi-

mani non obruat, sed ab iis capi possit, simplicitati esse convenientem, ducimus: quam rationem, qui probe observaverit numquam contra laudatam virtutem peccasse censendus est.

---

cio magis quam præceptis tradi potest, quantum satis sit & quantum recipient aures. Non habet hæc res mensuram & quasi pondus, sed ut in cibis alia aliis magis complent.

